

MEDICUS

ISSN 1409-6366 UDC 61 Vol · 25 (3) · 2020

Original scientific paper

- 313** VALUES OF ACTIVATED PARTIAL THROMBOPLASTIN TIME IN PATIENTS HOSPITALIZED FOR SUSPICION OF ACUTE ISCHEMIC STROKE – RESULTS FROM RETROSPECTIVE SINGLE CENTER STUDY
Taravari Arben, Cibrev Dragan, Petrovska-Cvetkovska Dragana, Georgiev Vancho, Trpeski Katerina
- 319** ЗГОЛЕМЕНИ КОНЦЕНТРАЦИИ НА TNF- α ВО АМНИОНСКА ТЕЧНОСТ КАКО ЗАКОН ЗА РИЗИК ЗА ПРЕДВРЕМЕННО ПОРОДУВАЊЕ
Катерина Николоска, Ива Малахова Гореска, Иво Каев, Јосиф Горески, Елена Цикова
- 325** ФЕТАЛЕН НЕОНАТАЛЕН И ПЕРИНАТАЛЕН МОРТАЛИТЕТ И НИВНОТО ДВИЖЕЊЕ НА КЛИНИКАТА ЗА ГИНЕКОЛОГИЈА И АКУШЕРСТВО ВО СКОПЈЕ
Габриела Бушиноска Иванова, Јасна Бушиноска, Ррезеарта Елези, Никола Оровчанец
- 331** РЕДУКЦИЈА НА КАРДИЈАЛНИ НАСТАНИ ПРИ ПЕРКУТАНИ ИНТЕРВЕНЦИИ НА ДОЛГИ ЛЕЗИИ СО УПОТРЕБА НА ИВУЗ
Никола Баграчески, Виолета Мојсовска, Ррезеарта Елези, Никола Оровчанец
- 337** NDIKIMI I KONTROLLIT TË DIABETIT NË CILËSINË E JETËS SI DHE NË PARANDALIMIN E SHFAQJES SË KOMPLIKIMEVE NGA DIABETIS
Bekim Ismaili, Arben Taravari, Mimoza Bafqari-Bakii, Rihan Saiti, Nevzat Elezi
- 343** INFLUENCE OF GENDER, INHERITANCE FACTOR AND AGE IN GLAUCOMA OCCURENCE AND PROGRESS
Irina Bogdanova, Nikola Orovcanec
- 349** ARTRITI URUK DHE BASHKËSHOQËRIMI ME DIABETIN MELIT
Shend Kryeziu, Avni Kryeziu
- 354** THE PREDICTIVE (PROGNOSTIC) VALUE OF TMRSS2-ERG IN PROSTATE CANCER SPECIMEN
Aleksandar Trifunovski, Sasho Dohceev, Oliver Stankov, Sotir Stavridis, Zhivko Popov
- 361** RESULTS FROM POST - MARKETING OBSERVATIONAL STUDY FOR THE ASSESSMENT OF SAFETY OF INTRAVENOUS IBANDRONIC ACID IN POSTMENOPAUSAL WOMEN
S.Markovic, M.Foteva, E.Stojovska-Jovanovska, D. Stefanovska, T.Prosheva, И. Амети
- 371** NIVELI I ACIDIT FOLIK DHE HOMOCISTEINËS TE PACIENTËT DIABETIK
Mimoza Bafqari Bakiji, Lulzana Shabani, Sanije Berisha, Bekim Ismaili, Nevzat Elezi

Profesional paper

- 375** ВЛИЈАНИЕ НА ФАКОЕМУЛЗИФИКАЦИЈАТА ВРЗ КОРНЕАЛНИОТ ЕНДОТЕЛ
Велковска Б., Голубовиќ М., Иванова М.
- 383** VALUES OF PAPP-A, ASSOCIATED WITH PREMATURE BIRTH
Ivan Todorov, Nikolay Tododrov, Mariya Angelova, Katya Peeva
- 388** USE OF PRESEPSIN FOR DIFFERENTIAL DIAGNOSIS OF CARDIOGENIC PULMONARY EDEMA AND PNEUMONIA IN EMERGENCY DEPARTMENT. A PILOT STUDY.
Hilal Hocagil
- 395** ОПЕРАТИВЕН ТРЕТМАН НА СКРШЕНИЦИ НА ТАЛУС – 3 ГОДИШНО ИСКУСТВО НА КЛИНИКАТА ЗА ТРАУМАТОЛОГИЈА ПРИ ЈЗУ ТОАРИЛУЦ
Радмила Мила Михајлова Илие, Муаџа Мемети, Вулнет Мемети, Стефан Крстевски, Исмет Демири
- 399** COGNITIVE DEFICIT, POSITIVE AND NEGATIVE SYMPTOMS IN PATIENTS WITH SCHIZOPHRENIA
I.Memedi, L.Miloseva
- 405** MALIGNITY IN PARASAGITTAL MENINGIOMAS
Blerim ZEQRİ, Mentor PETRELA PHD PU Paris, Slobodan DAMJANOVSKI
- 413** EFFECTIVENESS OF VITAMIN K ANTAGONISTS FOR SECONDARY PROPHYLAXIS OF BRAIN STROKE IN PATIENTS WITH ATRIAL FIBRILLATION IN ROUTINE PUBLIC CARE SETTINGS
Miftari V., Vavlukis M., Miftari S. S., Ismani E., Serafimov A.
- 420** EVALUATION OF THE ASSOCIATION BETWEEN PSYCHOSOCIAL FACTORS AND PLAQUE AND BLEEDING INDEX AS INDICATORS OF PERIODONTAL STATUS
Oriola Madhi

Review

- 425** ACUTE PANCREATITIS: CURRENT PERSPECTIVES ON DIAGNOSIS AND TREATMENT
Vanja Trajkovska, Gjorgi Trajkovski, Biljana Andonovska
- 435** МВЕТЈЕТ Е АНТИБИОТИКËВЕ НË ҚUMËSHТ: RREZIK I MUNDSHËM PËR SHËNDETIN E NJEIRUT
Gjylai Alija, Zehra H.Musliu, Risto Uzunov, Arlinda H.Zajmi, Nexhibe Nuhii
- 441** RËNDËSIA E INDIVIDUALIZIMI I TERAPISË TE PACIENTËT SPECIFIK
Nexhibe Nuhii, Arbresha Ferati, Gjylai Alija, Sefedin Bilalli, Enis Rexhepi

Case report

- 447** RETROPERITONEAL FIBROSIS “ENRICHED” CLINICAL PICTURE WITH THE EMPHYSEMATOUS PYELONEPHRITIS ON LEFT KIDNEY
Mogilevska-Gruevska Dragana, Kitanovska Katerina, Murtezhan Nezafet, Angelova-Mogilevska Cveta
- 452** МИНЕРАЛОКОРТИКОИДНИ ИНХИБИТОРИ ВО ТРЕТМАН НА РЕЦИДИВАНТНА ЦЕНТРАЛНА СЕРОЗНА ХОРИОРЕТИНОПАТИЈА
Петрушевска А, Трпеска Шекеринов Н, Голубовиќ М, Гошевска Даштевска Е
- 461** INTRADUCTAL PAPILLOMA IN LACTATING WOMEN, CASE REPORT
Katerina Kitanovska, Dragana Mogilevska Gruevska, Argjent Imeri
- 464** EPILEPSY WITH HETEROZYGOUS ALDH7A1 AND SLC6A1 MUTATIONS
Learta Aljili Ademi, Filip Duma, Blerim Ademi, Lejla Muaremoska Kanzoska, Danilo Nonkulovski
- 468** SPLENECTOMY FOR MASSIVE SPLENOMEGALY IN PATIENT WITH STEROID-REFRACTORY AUTOIMMUNE HEMOLYTIC ANEMIA – CASE RAPORT
Arben Karpuzi, Besnik Mustafai, Natasha Karpuzi, Aleksandar Gjoreski, Gazmend Elezi

MEDICUS

Original scientific paper

- 313** VALUES OF ACTIVATED PARTIAL THROMBOPLASTIN TIME IN PATIENTS HOSPITALIZED FOR SUSPICION OF ACUTE ISCHEMIC STROKE – RESULTS FROM RETROSPECTIVE SINGLE CENTER STUDY
Taravari Arben, Cibrev Dragan, Petrovska-Cvetkovska Dragana, Georgiev Vancho, Trpeski Katerina
- 319** ЗГОЛЕМЕНИ КОНЦЕНТРАЦИИ НА TNF- α ВО АМНИОНСКА ТЕЧНОСТ КАКО ЗНАК ЗА РИЗИК ЗА ПРЕДВРЕМЕНО ПОРОДУВАЊЕ
Катерина Николоска, Ива Малахова Ѓореска, Иво Каев, Јосиф Ѓорески, Елена Цикова
- 325** ФЕТАЛЕН НЕОНАТАЛЕН И ПЕРИНАТАЛЕН МОРТАЛИТЕТ И НИВНОТО ДВИЖЕЊЕ НА КЛИНИКАТА ЗА ГИНЕКОЛОГИЈА И АКУШЕРСТВО ВО СКОПЈЕ
Габриела Бушиноска Иванова, Јасна Бушиноска, Ррезарта Елези, Никола Оровчанец
- 331** РЕДУКЦИЈА НА КАРДИЈАЛНИ НАСТАНИ ПРИ ПЕРКУТАНИ ИНТЕРВЕНЦИИ НА ДОЛГИ ЛЕЗИИ СО УПОТРЕБА НА ИВУЗ
Никола Бакарачески, Виолета Мојсовска, Ррезарта Елези, Никола Оровчанец
- 337** NDIKIMI I KONTROLLIT TË DIABETIT NË CILËSINË E JETËS SI DHE NË PARANDALIMIN E SHFAQJES SË KOMPLIKIMEVE NGA DIABETIS
Bekim Ismaili, Arben Taravari, Mimoza Baqfari-Bakii, Rihan Saiti, Nevzat Elezi
- 343** INFLUENCE OF GENDER, INHERITANCE FACTOR AND AGE IN GLAUCOMA OCCURENCE AND PROGRESS
Irina Bogdanova, Nikola Orovcanec
- 349** ARTRITI URIK DHE BASHKËSHOQËRIMI ME DIABETIN MELIT
Shend Kryeziu, Avni Kryeziu
- 354** THE PREDICTIVE (PROGNOSTIC) VALUE OF TMPRSS2-ERG IN PROSTATE CANCER SPECIMEN
Aleksandar Trifunovski, Sasho Dohcevi, Oliver Stankov, Sotir Stavridis, Zhivko Popov
- 361** RESULTS FROM POST - MARKETING OBSERVATIONAL STUDY FOR THE ASSESSMENT OF SAFETY OF INTRAVENOUS IBANDRONIC ACID IN POSTMENOPAUSAL WOMEN
S.Markovic, M.Foteva, E.Stojovska-Jovanovska, D. Stefanovska, T.Prosheva, I. Ameti
- 371** NIVELI I ACIDIT FOLIK DHE HOMOCISTEINËS TE PACIENTËT DIABETIK
Mimoza Baqfari Bakiji, Lulzana Shabani, Sanije Berisha, Bekim Ismaili, Nevzat Elezi

Profesional paper

- 375** ВЛИЈАНИЕ НА ФАКОМУЛЗИФИКАЦИЈАТА ВРЗ КОРНЕАЛНИОТ ЕНДОТЕЛ
Велковска Б., Голубовиќ М., Иванова М.
- 383** VALUES OF PAPP-A, ASSOCIATED WITH PREMATURE BIRTH
Ivan Todorov, Nikolay Tododrov, Mariya Angelova, Katya Peeva
- 388** USE OF PRESEPSIN FOR DIFFERENTIAL DIAGNOSIS OF CARDIOGENIC PULMONARY EDEMA AND PNEUMONIA IN EMERGENCY DEPARTMENT. A PILOT STUDY.
Hilal Hocagil
- 395** ОПЕРАТИВЕН ТРЕТМАН НА СКРШЕНИЦИ НА ТАЛУС – 3 ГОДИШНО ИСКУСТВО НА КЛИНИКАТА ЗА ТРАУМАТОЛОГИЈА ПРИ ЈЗУ ТОАРИЛУЦ
Радмила Мила Михајлова Илие, Муаља Мемети, Вулнет Мемети, Стефан Крстевски, Исмет Демири
- 399** COGNITIVE DEFICIT, POSITIVE AND NEGATIVE SYMPTOMS IN PATIENTS WITH SCHIZOPHRENIA
I.Memedi, L.Miloseva
- 405** MALIGNITY IN PARASAGITTAL MENINGIOMAS
Blerim ZEQRIRI, Mentor PETRELA PHD PU Paris, Slobodan DAMJANOVSKI
- 413** EFFECTIVENESS OF VITAMIN K ANTAGONISTS FOR SECONDARY PROPHYLAXIS OF BRAIN STROKE IN PATIENTS WITH ATRIAL FIBRILLATION IN ROUTINE PUBLIC CARE SETTINGS
Miftari V., Vavlukis M., Miftari S. S., Ismani E., Serafimov A.
- 420** EVALUATION OF THE ASSOCIATION BETWEEN PSYCHOSOCIAL FACTORS AND PLAQUE AND BLEEDING INDEX AS INDICATORS OF PERIODONTAL STATUS
Oriola Madhi

Review

- 425** ACUTE PANCREATITIS: CURRENT PERSPECTIVES ON DIAGNOSIS AND TREATMENT
Vanja Trajkovska, Gjorgi Trajkovski, Biljana Andonovska
- 425** RËNDËSIA E INDIVIDUALIZIMI I TERAPISË TE PACIENTËT SPECIFIK
Nexhibe Nuhii, Arbresha Ferati, Gjylai Alija, Sefedin Bilalli, Enis Rexhepi
- 435** MBETJET E ANTIBIOTIKËVE NË QUMËSHT: RREZIK I MUNDSHËM PËR SHËNDETIN E NJEJRI
Gjylai Alija, Zehra H.Musliu, Risto Uzunov, Arlinda H.Zajmi, Nexhibe Nuhii

Case report

- 447** RETROPERITONEAL FIBROSIS “ENRICHED“ CLINICAL PICTURE WITH THE EMPHYSEMATOUS PYELONEPHRITIS ON LEFT KIDNEY
Mogilevska-Gruevska Dragana, Kitanovska Katerina, Murtezan Nezafet, Angelova-Mogilevska Cveta
- 447** INTRADUCTAL PAPILLOMA IN LACTATING WOMEN, CASE REPORT
Katerina Kitanovska, Dragana Mogilevska Gruevska, Argjent Imeri
- 452** МИНЕРАЛОКОРТИКОИДНИ ИНХИБИТОРИ ВО ТРЕТМАН НА РЕЦИДИВАНТНА ЦЕНТРАЛНА СЕРОЗНА ХОРИОРЕТИНОПАТИЈА
Петрушевска А, Трпеска Шекеринов Н, Голубовиќ М, Ѓошевска Даштевска Е
- 464** EPILEPSY WITH HETEROZYGOUS ALDH7A1 AND SLC6A1 MUTATIONS
Learta Aljili Ademi, Filip Duma, Blerim Ademi, Lejla Muaremoska Kanzoska, Danilo Nonkulovski
- 468** SPLENECTOMY FOR MASSIVE SPLENOMEGLALY IN PATIENT WITH STEROID-REFRACTORY AUTOIMMUNE HEMOLYTIC ANEMIA-CASE RAPORT
Arben Karpuzi, Besnik Mustafai, Natasha Karpuzi, Aleksandar Gjoreski, Gazmend Elezi

Betimi i Hipokratit

Në çastin kur po hy në radhët e anëtarëve të profesionit mjekësor premtoj solemnisht se jetën time do ta vë në shërbim të humanitetit. Ndaj mësuesve do ta ruaj mirënjohjen dhe respektin e duhur.

Profesionin tim do ta ushtroj me ndërgjegje e me dinjitet. Shëndeti i pacientit tim do të jetë brenga ime më e madhe. Do t'i respektoj e do t'i ruaj fshehtësitë e atij që do të më rrëfëhet. Do ta ruaj me të gjitha forcat e mia nderin e traditës fisnike të profesionit të mjekësisë.

Kolegët e mi do t'i konsideroj si vëllezër të mi.

Në ushtrimin e profesionit ndaj të sëmurit tek unë nuk do të ndikojë përkatësia e besimit, e nacionalitetit, e racës, e politikës, apo përkatësia klasore. Që nga fillimi do ta ruaj jetën e njeriut në mënyrë absolute. As në kushtet e kërcënimit nuk do të lejoj të keqpërdoren njohuritë e mia mjekësore që do të ishin në kundërshtim me ligjet e humanitetit. Këtë premtim po e jap në mënyrë solemne e të lirë, duke u mbështetur në nderin tim personal.

The Oath of Hippocrates

Upon having conferred on me the high calling of physician and entering medical practice, I do solemnly pledge myself to consecrate my life to the service of humanity. I will give my teachers the respect and gratitude which is their due. I will practice my profession with conscience and dignity. The health of my patient will be my first consideration. I will respect the secrets which are confided in me, even after the patient has died. I will maintain by all the means in my power, the honor and the noble traditions of the medical profession.

My colleagues will be my brothers.

I will not permit considerations of religion, nationality, race, party politics or social standing to intervene between my duty and my patient. I will maintain the utmost respect for human life from its beginning even under threat and I will not use my medical knowledge contrary to the laws of humanity. I make these promises solemnly, freely and upon my honor

Medical Journal

MEDICUS

ISSN 1409-6366 UDC 61 Vol · 25 (3) · 2020

Revistë Shkencore Nderkombëtare e Shoqatës së Mjekëve Shqiptarë të Maqedonisë
International Journal of Medical Sciences of the Association of the Albanian Doctors from Macedonia

Botues/ Publisher: **SHMSHM / AAMD**

Tel. i Kryeredaktorit / Contact: **+389 (0) 71 240 927**

Zhiro llogaria / drawing account: **200-000031528193**

Numri tatimor / tax number: **4028999123208**

Adresa e Redaksisë-Editorial Board Address: **Mehmed Pashë Deralla nr. 16, Tetovë**
e-mail: **shmshm@live.com**

Kryeredaktori

Prof. Dr. Nevzat Elezi

Editor-in-Chief

Nevzat Elezi, MD. PhD

Redaktorët

Dr. Sci. Besnik Bajrami, Boston, SHBA
Prof. Dr. Atilla Rexhepi, Tetovë, Maqedoni
Prof. Dr. Lul Raka, Prishtinë, Kosovë
Prof. Dr. Kastriot Haxhirexha, Tetovë Maqedoni - Dekan i
Fakultetit të Shkencave Mjekësore - Tetovë
Doc. Dr Rexhep Selmani, Shkup, Maqedoni

Editors

Besnik Bajrami, MD, PhD, Boston, USA
Atilla Rexhepi, MD, PhD, Tetovo, Macedonia
Lul Raka, MD, PhD, Prishtina, Kosova
Kastriot Haxhirexha, MD, PhD, Tetovo, Macedonia - Dean of
Faculty of Medical Sciences - Tetovo
Rexhep Selmani, MD, PhD, Skopje, Macedonia

Këshilli Redaktues

Nobelisti Prof. Dr. Ferid Murad, Hjuston, SHBA
Prof. Dr. Rifat Latifi, Arizona, SHBA
Prof. Dr. Alex Leventia, Jerusalem, Izrael
Prof. Dr. Sedat Üstündağ, Edirne, Turqi
Prof. asoc. dr. Avdyl Krasniqi, Prishtinë, Kosovë
Prof. dr. sci. Kirk Milhoan, Texas, SHBA
Dr. sci. Minir Hasani, Gjermani
Prof. dr. sci. Alfred Priftanji, Tiranë, Shqipëri
Prof. dr. sci. Naser Ramadani, Prishtinë, Kosovë
Prof. dr Yovcho Yovchev, Stara Zagora, Bullgari
Doc. Dr. Skender Saiti, Shkup, Maqedoni
Prof. Dr. Milka Zdravkovska, Shkup, Maqedoni
Prof. dr Gentian Vyshka, Tiranë, Shqipëri
Prim. dr Gani Karamanaga, Ulqin, Mali Zi
Prof. dr Ramush Bejiqi, Prishtinë, Kosovë
Dr. Sc. Spec. Meral Rexhepi, Tetovë, Maqedoni
Dr. Sc. Irfan Ahmeti, Shkup, Maqedoni

Editorial Board

Nobel Laureate Ferid Murad, MD, PhD, Houston, USA
Rifat Latifi, MD, PhD, Arizona, USA
Alex Leventia, MD, PhD Jerusalem, Israel
Sedat Ustundağ, Edirne, Turkiye
Avdyl Krasniqi, MD, PhD, Prishtina, Kosova
Kirk Milhoan, MD, PhD, Texas, USA
Minir Hasani, MD, PhD, Germany
Alfred Priftanji, MD, PhD, Tirana, Albania
Naser Ramadani, MD, PhD, Prishtina, Kosova
Yovcho Yovchev, MD, PhD, Stara Zagora, Bulgaria
Skender Saiti, MD, PhD, Skopje, Macedonia
Milka Zdravkovska, MD, PhD, Skopje, Macedonia
Gentian Vyshka, MD, PhD, Tirana, Albania
Gani Karamanaga, MD, Ulcinj, Montenegro
Ramush Bejiqi, MD, PhD, Prishtina, Kosova
Meral Rexhepi, MD, PhD, Tetovo, Macedonia
Irfan Ahmeti, MD, PhD, Skopje, Macedonia

Bordi Këshillëdhënës

Prof. dr. Shpëtim Telegrafi, Nju Jork, SHBA
Prof. dr. Gëzim Boçari, Tiranë, Shqipëri
Prof. dr. Donço Donev, Shkup, Maqedoni
Prof. Dr. Isuf Dedushaj, Prishtinë, Kosovë
Prof. Dr. Ramadan Jashari, Belgjikë
Prof. Dr. Holger Tietzt, Gjermani
Prof. Dr. Vjollca Meka-Sahatçiu
Prof. Dr. Milena Petrovska, Shkup, Maqedoni

Sekretariati i redaksisë

Dr. Bekim Ismaili, Maqedoni
Dr. Sead Zeynel, Maqedoni
Dr. Rihan Saiti, Maqedoni

Këshilli Botues

Prim. Dr. Ali Dalipi
Prim. Dr. Ferit Muça
Prim. Dr. Lavdërim Sela
Prim. Dr. Shenasi Jusufi
Dr. Nadi Rustemi
Dr. Bedri Veliu
Dr. Gafur Polisi
Dr. Baki Alili
Dr. Ilber Besimi
Dr. Gazi Mustafa
Dr. Edip Sheji
Dr. Murat Murati
Dr. Dukagjin Osmani
Dr. Bari Abazi
Dr. Fadil Murati
Dr. Fadil Maliqi
Dr. Besa Pocesta-Islami
Dr. Jakup Jakupi
Dr. Muharem Saliu
Dr. Sufjan Belcista-Ferati
Dr. Xhabir Bajrami
Dr. Sc. Majlinda Ademi

Dizajni & Pamja

Aleksandar Kostadinovski

Shtypur në

Shtypshkronjen "Pruf Print", Shkup

Medicus shtypet në tirazh: 600 ekzemplarë
Revista shperndahet falas

Advisory Board

Shpetim Telegrafi, MD, PhD, New York, USA
Gezim Bocari, MD, PhD, Tirana, Albania
Donco Donev, MD, PhD, Skopje, Macedonia
Isuf Dedushaj, MD, PhD, Prishtina, Kosova
Ramadan Jashari, MD, PhD, Belgjum
Holger Tietzt, MD, PhD, Germany
Vjollca Meka-Sahatciu, MD, PhD
Milena Petrovska, MD, PhD, Skopje, Macedonia

Editorial Secretariat

Bekim Ismaili, MD, Macedonia
Sead Zeynel, MD, Macedonia
Rihan Saiti, MD, Macedonia

Editorial Council

Ali Dalipi, MD
Ferit Muça, MD
Lavderim Sela, MD
Shenasi Jusufi, MD
Nadi Rustemi, MD
Bedri Veliu, MD
Gafur Polisi, MD
Baki Alili, MD
Ilber Besimi, MD
Gazi Mustafa, MD
Edip Sheji, MD
Murat Murati, MD
Dukagjin Osmani, MD
Bari Abazi, MD
Fadil Murati, MD
Fadil Maliqi, MD
Besa Pocesta-Islami, MD
Jakup Jakupi, MD
Muharem Saliu, MD
Sufjan Belcista-Ferati, MD
Xhabir Bajrami, MD
Majlinda Ademi, MD, PhD

Design & Layout

Aleksandar Kostadinovski

Printed in:

Print House "Pruf Print", Skopje

The Journal Medicus is printed and distributed free
of charge with a circulation of 600 copies.

ОПЕРАТИВЕН ТРЕТМАН НА СКРШЕНИЦИ НА ТАЛУС – 3 ГОДИШНО ИСКУСТВО НА КЛИНИКАТА ЗА ТРАУМАТОЛОГИЈА ПРИ ЈЗУ ТОАРИЛУЦ

Д-р. Радмила Мила Михајлова Илие, Д-р. Муаља Мемети, Д-р. Вулнет Мемети, Д-р. Стефан Крстевски, Д-р. Исмет Демири

ЈЗУ Општа болница Ферид Мурад, Гостивар

ЈЗУ ТОАРИЛУЦ, Ургентен хирушки центар, Кампус Мајка Тереза

ЈЗУ ТОАРИЛУЦ, Клиника за Трауматологија, Кампус Мајка Тереза

ЈЗУ Клиника за Неврохирургија, Кампус Мајка Тереза

Medicus 2020, Vol. 25 (3): 395-398

АПСТРАКТ

Скршеници на талусот се несекојдневни, претставуваат околу 0,1% од сите скршеници. По калканеусот, талусот е најчесто скршена коска од тарзусот. Фрактурите на вратот се околу 50% од сите фрактури на талусот, односно 45% според студијата на Elgafy et al (2000). Менаџирањето на овие фрактури е голем предизвик од повеќе аспекти. Анатомска редукција на скршеници на талус е неопходна поради тоа што поголемиот дел од површината е зглобна и оптеретувачка површина. На клиниката за Трауматологија во периодот 2017 до 2020 година, беа хирушки третирани 14 скршеници на талус. Од нив 10 беа машки пациенти, а 4 женски пациенти. Средна возраст на пациентите беше 44 години. Во оваа студија беа вклучени само пациенти кои ги исполнија инклузионите услови, оперативено третирани скршеници и потпишана согласност за учество во истражувањето. Кај сите пациенти се направи крвава репозиција и остеосинтеза со шрафови или реконструктивна плочка. Постоперативно сите пациенти беа имобилизирани со гипс имобилизација во тек на следните 14 дена.

Сите пациенти постоперативно беа на терапија со LMWH, антибиотска терапија во тек на 5 дена и аналгетска терапија. Од 14 испитаници, одличен резултат имаше кај 2-ца пациенти, а добар резултат кај 8 пациенти, незадоволителен резултат кај 3-ца пациенти и лош кај еден пациент. Оваа повреда е многу ретка за да се изнесат и споредат поголеми студии. Сепак сите поголеми студии од референтни траума центри водат кон истиот заклучок, а тоа е дека менаџментот на овие фрактури е комплексен, зависи многу од постигнување на апсолутна анатомска редукција, но исходот сепак и тогаш може да не е задоволителен поради сложената биологија на оваа тарзална коска.

Клучни зборови: талус, оперативен третман, незадоволителен исход;

ВОВЕД

Скршеници на талусот се несекојдневни, претставуваат околу 0,1% од сите скршеници. По калканеусот, талусот е најчесто скршена коска од тарзусот. Фрактурите на вратот се околу 50% од сите фрактури на талусот, односно 45% според студијата на Elgafy et al (2000). (1) Менаџирањето на овие фрактури е голем предизвик од повеќе аспекти. Анатомска редукција на скршеници на талус е неопходна поради тоа што поголемиот дел од површината е зглобна и оптеретувачка површина.

Доколку не се постигне анатомска редукција, процентот на постоперативна асептична остеонекроза и посттравматски остеоартрит се зголемува значајно, а како причини можеме да ги наведеме:

1. Анатомски карактеристики

Анатомски на талусот разликуваме тело, глава и врат. Талусот се зглобува со тибијата, фибулата, и калканеусот преку неговото тело, а преку главата со навикуларната коска. На оваа коска нема никакви мускулно-тетивни припои. Биомеханичката улога на

оваа тарзална коска е пренос на силите од подколеница кон стопало и обратно.

2. Специфична васкуларизација

Исто така и крвоснабдувањето на талусот е специфично, бидејќи скоро 60% од неговата површина е рскавична, само мал дел од него може да е перфориран од крвни садови. Постои прстен од крвни садови околу главата и вратот на талусот, составен од предна и задна тибисјална артерија и перфорантни перонеални артерии. Доколку тие зони на влез на нутритивните артерии се нарушени, лесно може да настапи аваскуларна некроза(2). Најчест механизам за настанување на овие фрактури е присилена дорзофлексija со аксијално оптеретување. Придружни фрактури може да се бималеолните скршеници, поточно фрактурите на медијалниот малеол.

ЦЕЛ НА ТРУДОТ

Целта на трудот е да се прикаже оперативен третман на скршеници на талусот кај пациенти, и тоа за период од три години, како искуство на Клиниката за Трауматологија при ЈЗУ ТОАРИЛУЦ.

МАТЕРИЈАЛИ И МЕТОДИ

На клиниката за Трауматологија во периодот 2017 до 2020 година, беа хирушки третирани 14 скршеници на талус. Од нив 10 беа машки пациенти, а 4 женски пациенти. Средна возраст на пациентите беше 44 години. Во оваа студија беа вклучени само пациенти кои ги исполнија инклузионите услови, оперативно третирани скршеници и потпишана согласност за учество во истражувањето.

Под инклузии фактори спаѓаат:

1. Да нема повеќе од 2 коморбидитети
2. Да не е отворена фрактура
3. Да нема претходен инвалидитет на повредениот екстремитет
4. Повредаа да не е придруна состојба при политраума

Сите скршеници беа класифицирани по Hawkins класификација(3). Според неа скршениците се поделни во 4 групи и тоа:

1. Тип 1, недислоцирани фрактури
2. Тип 2, дислокација на скршеницата со дислокација на субталарниот зглоб

3. Тип 3, дислокација на скршеницата со субталарна луксација и луксација на скочниот зглоб

4. Тип 4, дислокација на скршеницата со субталарна луксација, луксација на скочниот зглоб и талонавикуларна дислокација.

Halvorsen et al, во нивната студија издадена 2013 година, образложило како се менува процентот на аваскуларна некроза на талусот во однос на тоа кој тип по Hawkins е скршеницата. По проследени 848 пациенти, заклучило дека кај тип 1 инцидентата на настанување аваскуларна некроза изнесува 5,7%, кај тип 2 е 18,4%, за тип 3 се зголемува на 44,7%. За Hawkins тип 4 не може да се донесе заклучок од студијата, поради раритетот на повредата.(4).

Според горенаведената класификација со тип 1 иследуваме 2 пациенти (1 маж, 1 жена), со тип 2, 9 пациенти (1 жена, 8 мажи) и со тип 3, 3 пациенти (2 жени и 1 маж). Класификацијата се направи на база на снимки од компјутерска томографија, направена кај сите пациенти.

Од 14 пациенти, 5 имаа придружена скршеница на медијалниот малеол.

Кај сите пациенти се направи крвава репозиција и остеосинтеза со шрафови (слика бр 2) или реконструктивна плочка (слика бр.1). Постоперативно сите пациенти беа имобилизирани со гипс имобилизација во тек на следните 14 дена. Кај тројца пациенти се направи ревизија, поради несоодветната примарна редукција видена на контролните снимки на КТ скен.

Сите пациенти постоперативно беа на терапија со LMWH, антибиотска терапија во тек на 5 дена и аналгетска терапија.

Пациентите амбулантски се следеа на 14-тиот ден постоперативно, 1-виот месец, 3-тиот месец и 6-тиот месец. На сите контроли, со исклучок на првата (на која се вадеа конци од оперативна рана), се правеше контролна рентгенска графика. На амбулантската контрола на 6-тиот месец кај сите се правеше објективно и функционално тестирање на функцијата на зглобот. За таа примена го одбравме Kitaoka score унифициран од American Orthopaedic Foot and Ankle Society. (5) Според него се евалуираа следните девет параметри:

1.болка, (без болка, блага болка, средна болка, перзистентна болка)

2. функција (од без ограничување до одење со помагало)
3. Изодена дистанца (помалку од 1 километар до повеќе од 6 километри)
4. Терен (рамен, скали, планински)
5. Абнормалности при одење
6. Сагитално движење (екстензија и флексија)
7. Еверзија и инверзија
8. Стабилност на стопало (антеропостериорно, варус/валгус)
9. Алајмент на стопало и скочен зглоб

Максимален скор на Kitaoka score ситемот е 100 бода, од одличен(100-85), добар(85-65), незадоволителен(65-45) и лош(>45).(6)

Од 14 испитаници, одличен резултат имаше кај 2-ца пациенти (86,5 среден бод), а добар резултат кај 8 пациенти (68 среден бод), незадоволителен резултат кај 3-ца пациенти (среден бод од 48,5) и лош кај еден пациент (38 бода).

Рани компликации кои ги воочивме беа постоперативни проблеми со кожа (зони на некроза во предел на оперативна рана) кај 4 пациенти.

Како доцни компликации со кои се соочивме е посттравматскиот остеоартрит (6 пациенти) и аваскуларна некроза (4 пациенти).

ДИСКУСИЈА

Оваа повреда е многу ретка за да се изнесат и споредат поголеми студии. Сепак сите поголеми студии од референтни траума центри водат кон истиот заклучок, а тоа е дека менаџментот на овие фрактури е комплексен, зависи многу од постигнување на апсолутна анатомска редуција, но исходот сепак и тогаш може да не е задоволителен поради сложената биологија на оваа тарзална коска.

Fournier со неговите соработници во 2014 година направил мултицентрична студија од 114 случаи на фрактури на талус оперирани во различни центри. (7) Резултатите се поразувачки од аспект дека најголем процент, 40% се незадоволителни, а само 10% одлични. Кај 39 од случаите имало појава на аваскуларна некроза, а посттравматски остеоартрит во 74% од случаите.

Barnett со соработници во 2017 година од нивната

студија го потврдуваат гореизнесеното на Fournier со неговите соработници. Но потенцираат дека времето е златен фактор во третманот на овие фрактури. Доколку е фрактуриран дел од талусот кој е нутритивен, истата треба да се оперира во првите 24 часа. (8)

ЗАКЛУЧОК

На нашата клиника не се зема во предвид дека исходот од третманот на одредени типови на фрактури на талус зависи пропорционално од времето на извршување на операцијата. Анатомска редуција е задолжителна за подобар резултат од третманот. Треба да се воведат некои протоколи за третман на посттравматскиот остеоартрит, со оглед на високиот процент на негово појавување и покрај задоволителната оперативна техника.

Слика бр 1. Остеосинтеза со плочка

Слика бр. 2 Остеосинтеза со шrafoви

РЕФЕРЕНЦИ

1. Elgafy H., Ebraheim N.A., Tile M., Stephen D., Kase J. Fractures of the talus: experience of two level 1 trauma centers. *Foot Ankle Int.* 2000;21(12):1023-1029. doi: 10.1177/107110070002101208.
2. Adelaar R.S., Madrian J.R. Avascular necrosis of the talus. *Orthop. Clin. North Am.* 2004;35(3):383-395. doi:

10.1016/j.ocl.2004.02.010

3. Dale J.D., Ha A.S., Chew F.S. Update on talar fracture patterns: a large level I trauma center study. *AJR Am. J. Roentgenol.* 2013;201(5):1087-1092. doi: 10.2214/AJR.12.9918.
4. Halvorson J.J., Winter S.B., Teasdall R.D., Scott A.T. Talar neck fractures: a systematic review of the literature. *J. Foot Ankle Surg.* 2013;52(1):56-61. doi: 10.1053/j.jfas.2012.10.008.
5. (5)Clinical rating systems for the ankle-hindfoot, mid-foot, hallux, and lesser toes. Kitaoka HB, Alexander IJ, Adelaar RS, Nunley JA, Myerson MS, Sanders M. *Foot Ankle Int.* 1994;15:349-3535.
6. (6)allier H.A., Reichard S.G., Boyd A.J., Moore T.A. A new look at the Hawkins classification for talar neck fractures: which features of injury and treatment are predictive of osteonecrosis? *J. Bone Joint Surg. Am.* 2014;96(3):192-197. doi: 10.2106/JBJS.L.01680.
7. Fournier A., Barba N., Steiger V., Lourdais A., Frin J.M., Williams T., et al. Total talar fracture - long-term results of internal fixation of talar fractures. A multicentric study of 114 cases. *Orthop. Traumatol. Surg. Res.* 2012;98(4) Suppl.:S48-S55. doi:10.1016/j.otsr.2012.04.012.
8. J R, Barnett et al. "The Diagnosis, Management and Complications Associated with Fractures of the Talus." *The open orthopaedics journal* vol. 11 460-466. 31 May. 2017, doi:10.2174/1874325001711010460
9. Cebesoy O, Karakurum G. Talar fractures and avascular necrosis. Are we underestimating the risk?. *Int Orthop.* 2007;31(2):269. doi:10.1007/s00264-006-0239-z

